



Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 14. juuni 2022
(OR. en)

10229/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0191(NLE)

ENER 304

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	13. juuni 2022
Saaja:	Nõukogu peasekretariaat
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 293 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel energiaharta lepingu konverentsi erakorralisel kohtumisel 24. juunil 2022

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 293 final.

Lisatud: COM(2022) 293 final



Brüssel, 13.6.2022
COM(2022) 293 final

2022/0191 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

**seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel energiaharta lepingu konverentsi
erakorralisel kohtumisel 24. juunil 2022**

SELETUSKIRI

1. KAVANDATAV REGULEERIMISESE

Käesolevas ettepanekus käsitletakse otsust, millega määratakse kindlaks liidu nimel 24. juunil 2022 Brüsselis toimuval energiaharta lepingu konverentsi erakorralisel kohtumisel võetav seisukoht seoses mitme järgmistel teemadel vastu võetava aktiga: i) energiaharta konverentsi kodukorra muutmine, ii) Venemaa Föderatsiooni kui konverentsi vaatleja staatuse tühistamine ja iii) energiaharta lepingu ajutise kohaldamise peatamine Valgevene suhtes ja Valgevene tegevuse peatamine energiaharta lepingu vaatlejana.

2. ETTEPANEKU TAUST

2.1. Energiaharta leping

Energiaharta leping on energeetikasektoris kohaldatav mitmepoolne kaubandus- ja investeerimisleping, millele EL kirjutas alla 1994. aasta detsembris ja mis jõustus 1998. aasta aprillis. Leping sisaldab sätteid investeeringute kaitse, energiamaterjalide ja -toodetega kauplemise ja nende transiidi ning vaidluste lahendamise kohta. Samuti on energiaharta lepinguga loodud raamistik rahvusvaheliseks koostööks 55 lepinguosalise vahel (sealhulgas EL ja Euratom, ELi 27 liikmesriiki,¹ Jaapan, Šveits, Türgi, enamik endistest NSVLi liiduvabariikidest, välja arvatud Venemaa Föderatsioon,² ja mõned Lääne-Balkani riigid).

Energiaharta leping loodi algselt rahvusvahelise koostöö raamistikuna Euroopa riikide ja muude tööstusriikide vahel eesmärgiga arendada Kesk- ja Ida-Euroopa riikide energiapotentsiaali ning tagada ELi energiavarustuskindlus.

Lepingu põhisätted käsitlevad investeeringute kaitset, energiamaterjalide ja -toodetega kauplemist ja nende transiiti ning vaidluste lahendamist.

Kõik lepingule alla kirjutanud või sellega ühinenud riigid või piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonid on konverentsi liikmed; konverents tuleb kokku korrapäraselt, et arutada küsimusi, mis mõjutavad lepingule allakirjutanute vahelist energiakoostööd, vaadata läbi energiaharta lepingu sätete ning energiakasutuse tõhustamist ja sellega seotud keskkonnaküsimusi käsitleva energiaharta protokolli sätete rakendamine ning kaaluda võimalikke uusi vahendeid ja ühismeetmeid energiaharta raamistikus.

Energiaharta konverents tagab energiaharta lepingus sätestatud eesmärkide saavutamise. Vastavalt kõnealusele lepingule ja protokollidele soodustab see harta põhimõtete elluviimiseks vajalike asjakohaste üldmeetmete kooskõlastamist.

¹ Itaalia oli lepinguosaline, kuid lahkus 2015. aastal. Ametlikult selgitas Itaalia valitsus oma otsust rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise kulude vähendamisega eelarvepiirangute tõttu.

² Venemaa Föderatsioon allkirjastas energiaharta lepingu, kuid võttis vastu ametliku otsuse seda mitte ratifitseerida.

Igal lepinguosalisel on üks hää ja teemast olenevalt kasutab energiaharta konverents eri hääletamiseeskirju.

Käesolevas ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohases otsuse ettepanekus käsitletakse seisukohta, mis võetakse energiaharta konverentsil liidu nimel seoses kavandatavate aktidega.

2.2. Liidu nimel võetav seisukoht

2.1.1. Energiaharta konverentsi kodukorra muutmine

7. aprillil 2022 toimunud kohtumisel soovitas energiaharta lepingu korralduskomitee konverentsil kaaluda kodukorra muudatuse heakskiitmist, et näha ette võimalus teatavate asjaolude esinemise korral tühistada või peatada mõne riigi või rahvusvahelise organisatsiooni vaatelejastaatus. Energiaharta lepingu artiklit 36 („Hääletamine“) kohaldatakse ainult lepingus sätestatud otsuste suhtes, samas kui energiaharta konverentsi vaatleja staatust reguleerib osaliselt energiaharta konverentsi kodukord. Selleks et hõlmata vaatelejastaatuse võimaliku tühistamise või peatamise juhud ning täpsustada vastavaid hääletuseeskirju, tehaksegi ettepanek lisada uus punkt e järgmises sõnastuses:

„III. VAATLEJAD

Eeskiri 7

A. Üldeeskirjad

„[...] e) Konverents võib konsensuse alusel peatada või tühistada riigi või rahvusvahelise organisatsiooni vaatelejastaatuse järgmistel juhtudel:

Euroopa energiaharta või rahvusvahelise energiaharta põhimõtete jätkuv või tõsine rikkumine, olenevalt sellest, kummale neist riik või rahvusvaheline organisatsioon on alla kirjutanud, või

rahvusvahelise energiahartaga seotud võimalike rahaliste kohustuste pidev täitmata jätmine.

Kui konsensust ei saavutata, võtab konverents käesoleva punkti alusel otsuse vastu konverentsi kohtumisel osalevate ja hääletavate lepinguosaliste kolmeneljandikulise häälteenamusega, tingimusel et nad esindavad konventsiooniosaliste lihthäälteenamust.“

16. mail 2002 soovitas juhtimisküsimuste töörühm esitada konverentsile 5. juuniks kirja teel heakskiitmiseks eespool nimetatud muudatusettepaneku (CC 742), võttes arvesse korralduskomitee järeldusi (teatis 1952)].

Energiaharta konverentsi otsusega kohandatakse korralduskomitee ja juhtimisküsimuste töörühma 7. aprilli 2022. aasta ja 16. mai 2022. aasta soovitusi kodukorra eeskirja 7 muutmise kohta.

Euroopa energiaharta konverentsi lõppakti VIII jao kohaselt on energiaharta konverentsi ülesanne teha otsuseid 1991. aasta poliitilise deklaratsiooni allkirjastamise taotluste kohta. Seni on otsused selles küsimuses vastu võetud konsensuse alusel.

Eespool toodut silmas pidades peaks liidu nimel energiaharta konverentsi kohtumisel võetav seisukoht olema muudatus kinnitada.

2.1.2. Venemaa Föderatsiooni kui konverentsi vaatleja staatuse tühistamine

EL peaks muudetud menetluseeskirja 7 heakskiitmisega toetama Venemaa Föderatsiooni vaatlejastaatuse tühistamist mõlema põhjenduse alusel (põhimõtete rikkumine ja rahaliste kohustuste täitmata jätmine).

2.1.3. Energiaharta lepingu ajutise kohaldamise peatamine Valgevene suhtes

28. aprillil ja 2. juunil 2022 toimunud kohtumistel jätkas korralduskomitee arutelu energiaharta lepingu ajutise kohaldamise peatamise üle, nagu taotles Ukraina.

Valgevene sellist tegevust, mis võimaldab Venemaal kasutada tema territooriumi selleks, et soodustada agressiooni Ukraina tuumaelektrijaamade, radioaktiivsete jäätmete ladustamise rajatiste, gaasitranspordisüsteemi, söekaevanduste, hüdroelektrijaamade ning naftatöötlemistehaste ja -maardlate vastu, võib käsitada energiaharta lepingu artiklite 3, 7, 18 ja 19 olulise rikkumisena („lepingu mõtte järgimiseks ja eesmärgi saavutamiseks oluliste sätete rikkumine“ [rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni artikli 60 lõike 3 punkt b]).

Energiaharta konverentsil esindatud lepinguosalistel palutakse otsustada i) peatada energiaharta lepingu ajutine kohaldamine Valgevene suhtes, ii) paluda energiaharta sekretariaadil sellest ametlikult teavitada hoiulevõtjat ja Valgevenet ning iii) peatada Valgevene vaatlejastaatus.

EL peaks toetama energiaharta lepingu ajutise kohaldamise peatamist Valgevene suhtes ning paluma energiaharta sekretariaadil sellest ametlikult teavitada hoiulevõtjat ja Valgevenet. EL peaks toetama ka Valgevene vaatlejastaatuse peatamist.

3. ÕIGUSLIK ALUS

3.1. Menetlusõiguslik alus

3.1.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9 on ette nähtud otsused, millega kehtestatakse „lepingus sätestatud organis liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, välja arvatud õigusaktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku“.

Mõiste „õigusliku toimega aktid“ hõlmab akte, millel on õiguslik toime asjaomase organi suhtes kehtiva rahvusvahelise õiguse normide alusel. Siia hulka kuuluvad ka sellised õiguslikud vahendid, mis ei ole rahvusvahelise õiguse kohaselt siduvad, kuid mis „võivad mõjutada otsustavalt liidu seadusandja vastu võetud õigusaktide sisu“³.

3.1.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Energiaharta konverents on lepinguga, täpsemalt energiaharta lepinguga loodud organ.

³ Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2014. aasta otsus kohtuasjas Saksamaa vs. nõukogu, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punktid 61–64.

Kavandatavad aktid, mille energiaharta lepingu konverents peab vastu võtma, on õigusliku toimega aktid. Energiaharta konverentsi hääletusküsimuste muutmine on siduv vähemalt energiaharta lepingu institutsioonidele.

Samuti on Venemaa Föderatsiooni vaatlejastaatuse tühistamisel ja energiaharta lepingu ajutise kohaldamise peatamisel Valgevene suhtes õiguslikult siduv toime ning seetõttu kohaldatakse ELi toimimise lepingu artikli 218 lõiget 9, sest need mõjutavad konkreetselt energiaharta lepingu koosseisu.

Kavandatavad aktid ei täienda ega muuda lepingu institutsioonilist raamistikku.

Seega on esildatud otsuste menetlusõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 218 lõige 9.

3.2. Materiaalõiguslik alus

3.2.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaaloõiguslik alus sõltub eelkõige selle kavandatava akti eesmärgist ja sisust, mida liidu nimel võetav seisukoht puudutab. Kui kavandatava aktiga taotletakse kahte eesmärki või reguleeritakse kahte valdkonda ning üht neist võib pidada peamiseks või ülekaalukaks, samas kui teine on kõrvalise tähtsusega, peab ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohasel otsusel olema üksainus materiaaloõiguslik alus, st peamise või ülekaaluka eesmärgi või valdkonna tõttu nõutav õiguslik alus.

3.2.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Kavandatavate aktide peamine eesmärk ja sisu on seotud energeetikaga.

Seepärast on esildatud otsuse materiaaloõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikkel 194.

3.3. Kokkuvõte

Esildatud otsuse õiguslik alus peaks olema ELi toimimise lepingu artikkel 194 koostoimes artikli 218 lõikega 9.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel energiaharta lepingu konverentsi erakorralisel kohtumisel 24. juunil 2022

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 194 koostoimes artikli 218 lõikega 9,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Liit sõlmis energiaharta lepingu (edaspidi „leping“) otsusega 98/181/EÜ, ESTÜ, Euratom ja see jõustus 1998. aastal.
- (2) Lepingu artikli 34 kohaselt tagab energiaharta konverents energiaharta lepingus sätestatud eesmärkide saavutamise. Vastavalt kõnealusele lepingule ja protokollidele soodustab see harta põhimõtete elluviimiseks vajalike asjakohaste üldmeetmete kooskõlastamist.
- (3) 24. juunil 2022 peab energiaharta konverents oma erakorralisel kohtumisel vastu võtma järgmise: i) energiaharta konverentsi kodukorra muutmine, ii) Venemaa Föderatsiooni kui konverentsi vaatleja staatuse tühistamine ning iii) energiaharta lepingu ajutise kohaldamise peatamine Valgevene suhtes ja Valgevene vaatlejastaatuse peatamine energiaharta lepingu juures,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Energiaharta konverentsi erakorralisel kohtumisel 24. juunil 2022 Brüsselis võetakse liidu nimel järgmine seisukoht:

kinnitada eeskirja 7 muutmise ettepanek;

kiita muudetud menetluseeskirja 7 heakskiitmisega heaks Venemaa Föderatsiooni vaatlejastaatuse tühistamine mõlema põhjenduse alusel (põhimõtete rikkumine ja rahaliste kohustuste täitmata jätmine);

kiita heaks energiaharta lepingu ajutise kohaldamise peatamine Valgevene suhtes ja tema vaatlejastaatuse peatamine.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud komisjonile.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*